

[RELACJA + ZDJĘCIA] Debata wokół książki ks. Janusza Pasierba „Kult i kultura”

W czwartek, 20 marca, w siedzibie Teologii Politycznej odbyła się debata „Kult i kultura. Jak duchowe i społeczne fundamenty kształtują naszą rzeczywistość” wokół nowowydanej książki ks. Janusza Pasierba. W debacie udział wzięli bp Michał Janocha, ks. Jan Sochoń i Mikołaj Marczak.

„Książka *Kult i kultura* otwiera serię wydawniczą, towarzyszącą projektowi malarskiemu *Namalować katolicyzm od nowa*, mającą służyć pogłębieniu namysłu nad kulturą, a w szczególności nad sztuką sakralną. Książk Janusz Pasierb jest niejako patronem tej serii: jego intuicje są bardzo ciekawe, a równocześnie bardzo nam bliskie” – otworzył debatę Mikołaj Marczak, redaktor Teologii Politycznej.

Zapytany o swoją pracę redakcyjną nad *Kultem i kulturą*, ksiądz biskup Janocha, autor wyboru tekstów, opowiedział o wyjątkowości tej publikacji na tle innych, bardziej „klasycznych” wydań pism księdza Pasierba: „Są to teksty różnych rejestrów – eseje, wiersze, teksty naukowe. Większość antologii koncentrowała się na Pasierbie-poecie, Pasierbie-eseiście... Tutaj występuje on pod wszystkimi tymi postaciami. Było to dla mnie niezwykle ciekawe spotkanie z księdzem profesorem, z jego warsztatem, myślą i pytaniami, które stawiał. (...)”

Był człowiekiem nietuzinkowym. Łączył w sobie harmonię renesansu i napięcia baroku; a idąc za Tertulianem: i Jerozolimę, i Ateny, co uważam za jego wielką wartość”.

„Janusz uważał poezję za coś fundamentalnego dla relacji człowieka z sobą samym, z drugim człowiekiem, z kulturą, ze światem... również z Bogiem” – wspominał przyjaciela ksiądz Jan Sochoń. – “Poetyckie widzenie świata było dla niego podstawą życia, a każdy wiersz uważał za efekt nałożenia się na siebie wyobrażeń, doświadczenia życiowego i relacji międzyludzkich. Dlatego właśnie jego twórczość nie ulegała przemianom formalnym na przestrzeni czasu, a on pozostawał wierny swojej poetyce”. „Poza kontaktem z kulturą, źródłem jego twórczości była lektura tekstów świętych. W jaki sposób to, co nazywamy myśleniem teologicznym, znajduje się u niego i czy jego poezję można nazwać teologiczną?” – pytał i podkreślił, że „fundament jego twórczości wkomponowany jest w krajobraz biblijny (...) Tym, co naprawdę go fascynowało i znalazło miejsce w zarówno w jego poezji, jak i prozie, jest fakt Wcielenia, który sam domaga się przedstawienia. W końcu, jak to możliwe, żeby Bóg stał się człowiekiem? Bardzo wyraźnie podkreślał: dla Greków czy Żydów to pomysł absurdalny, a chrześcijaństwo samo stawia w swoim centrum krzyż. (...) Mówiąc o Bogu, używamy języka analogicznego, bo przecież tak naprawdę nie możemy o Nim nic powiedzieć, dlatego według Janusza, poezja, choć też ograniczona, może podprowadzić człowieka na próg spotkania z Bogiem” – kontynuował.

Prelegenci rozważali dalej rozumienie przez księdza Pasierba zagadnienia kultury, wyjaśniając jego rozróżnienie na kulturę tradycyjną („kultura tradycyjna to taka, w której człowiek wie, co ma robić na co dzień, jego świat jest uporządkowany, a nad swoją

tożsamością się nie zastanawia”) i współczesną („tę, która nie spaja ludzi wewnątrz i w relacjach z innymi”). Sama kulturę zdefiniowali jako „poszukiwanie formy” – a ponieważ każde ludzkie wrażenie musi zyskać formę, aby mogło być wyrażone, bez kultury nie istnieje nie tylko nasze życie z innymi ludźmi, z Bogiem, ale także nasze życie wewnętrzne. Zgodzili się również co do pojmowania przez księdza Pasierba kultury jako chrystocentrycznej: „Dotyczy to też obszarów świata nieotwartych na chrześcijaństwo – ludzkie myślenie jest przeniknięte odkupieniem danym nam przez Chrystusa na krzyżu. Kultura w najgłębszym sensie oznacza, że w ten właśnie sposób pojmujemy świat”.

Później ksiądz Sochoń wyjaśnił różnicę między sztuką religijną – która tylko przedstawia treści religijne – a sakralną, która przeznaczona jest do kultu i musi zostać zaakceptowana przez religijną wspólnotę, ponieważ bez tego nie może otwierać nas na boże tajemnice.

Na koniec ksiądz biskup podkreślił, że w naszej części świata i Europy, kultura jest „wartością zasadniczą” i niewymagającą uzasadniania, a także wyjaśnił: „Dla księdza profesora słowo było podstawową formą wypowiedzi – i to słowo poetyckie. Na początku było Słowo, które stało się ciałem, ale to ciało jest równocześnie obrazem (dlatego w chrześcijaństwie może istnieć sztuka sakralna). Ten obszar pomiędzy słowem a obrazem, to właśnie obszar, w którym działał”. „Janusz mówił tak:” – wspominał ksiądz Sochoń – „Pomiędzy mną a Bogiem jest przestrzeń sakralna. Są w niej różne przedmioty święte, słowa, wiersze – i właśnie sztuka. Dzieła sztuki muszą więc być tak budowane, by pobudzać religijne napięcie. (...) Religia była dla niego osnową kultury i osnową życia”.

Helena Wagner

fot. Jacek Łagowski

W dyskusji udział wzięli:

- ▶ bp Michał Janocha – duchowny rzymsko-katolicki, profesor historii sztuki, szczególnie w tradycji bizantyjskiej, oraz teologii kultury, pełniąc funkcję przewodniczącego Rady ds. Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Konferencji Episkopatu Polski.
- ▶ ks. Jan Sochoń – polski ksiądz rzymskokatolicki, profesor filozofii, poeta, krytyk literacki, eseista. Wieloletni wykładowca Uniwersytetu kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
- ▶ Mikołaj Marczak – prowadzący (Teologia Polityczna).

„Kult i kultura” to zbiór refleksji ks. Janusza Pasierba, w którym zgłębia tematykę kultury, jej genezy, istoty oraz jej współczesnych aspektów. Prace w tej publikacji są podzielone na trzy części: pierwsza dotyczy ogólnych rozważań o kulturze, druga koncentruje się na kulturze europejskiej, a trzecia na kulturze polskiej. W każdej z nich ks. Pasierb łączy swoją głęboką erudycję z pasjonującą wrażliwością, analizując kulturę zarówno w kontekście historycznym, jak i współczesnym. Zbiór ukazuje nie tylko myśliciela, ale także artystę, którego refleksje o kulturze i jej znaczeniu nie ograniczają się do teorii, ale przenikają przez życie codzienne i jego dramaty.

Książka „Kult i kultura” ks. Janusza Pasierba dostępna jest w naszej księgarni

Bp Michał Janocha, ks. Jan Sochoń // „Kult i kultura” – spot...

